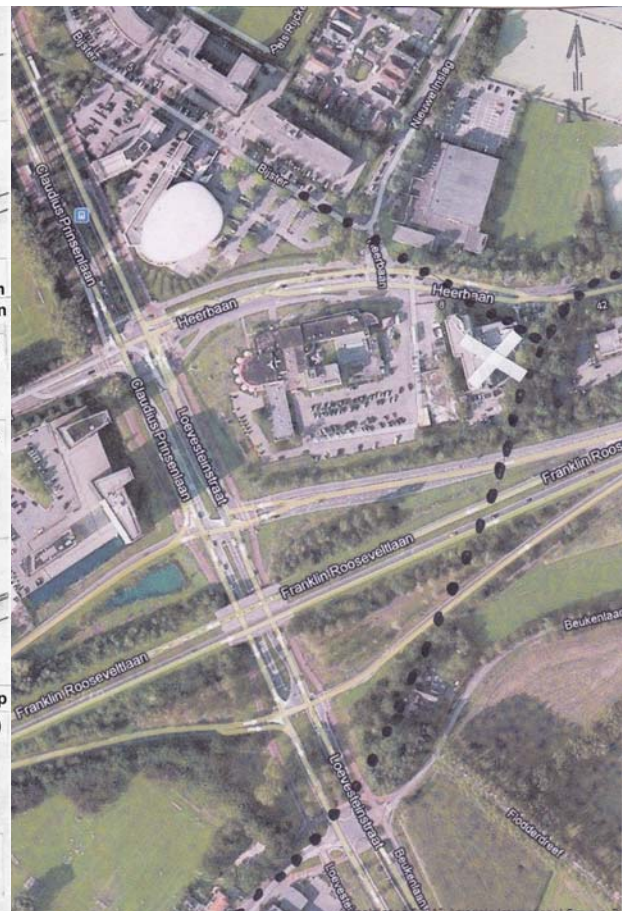

UIT HEUSDENHOUTS HISTORIE 9

In samenwerking met Heemkundekring Paulus van Daesdonck

De Tweede Wereldoorlog (1940-1945) is een trieste periode uit de geschiedenis. Wereldwijd heeft deze oorlog veel ellende teweeg gebracht. Het oorlogsgeweld eiste ook in Heusdenhout zijn tol. Enkele boerderijen werden als gevolg van oorlogshandelingen door brand vernield. In deze en in de volgende aflevering wordt aan twee gevallen aandacht geschonken.

We beginnen vanuit het zuiden. Vanuit die richting kwamen de bevrijders.

De rechtstreekse verbinding vanuit Ginneken naar Heusdenhout werd vroeger gevormd door de Valkenierslaan. Het straatnamenboek met de titel 'De straten van Breda' -geschreven door Gerard Otten- vermeldt, dat deze straatnaam op 15 oktober 1904 door de gemeenteraad is vastgesteld. Uiteraard in die tijd de gemeenteraad van de Gemeente Ginneken en Bavel, waartoe ook Heusdenhout behoorde.

Op wat oudere kaarten draagt deze straat de naam: Valkeniersdreef. In de loop der eeuwen heeft de verbinding overigens diverse namen gehad, zoals: Heerbaan van Ginneken naar Teteringen, Dreef van de Commandeur Falkenhaan, Heusdenhoutsestraat, Ginnekensdreef, Heusdenhoutsedreef, gedeeltelijk Verlengde Schoolstraat en Valkeniersstraat.

Vroeger sloot de Valkenierslaan rechtstreeks aan op de Heusdenhoutseweg, zie afbeelding 1.

De afbeelding is een deel van het Minuutplan van het Kadaster, Sektie A Heusdenhout blad 2, uit 1832. Hierop wordt de Heusdenhoutseweg aangegeven als Zantstraat of Baan van Ginneken naar Teteringen. Andere historische namen voor deze weg zijn: Heerbaan van Antwerpen op Geertruydenberg, Heerbaan van Antwerpen, Heerbaan en Molenweg.

1. Kadastrale situatie in 1832. De boerderij van de familie van Hal bestond toen nog niet.

2. Huidige situatie, het kruis geeft de voormalige locatie van de boerderij aan. De witte vlek is het dak van het vroegere Casino, nu Club Pellikaan

Vanuit de Valkenierslaan kwam men op de Heusdenhoutseweg via een bruggetje over De Loop of De Moolenloop. Het riviertje kende ook namen als Molenlei of Molenley, of in de volksmond Het Leike. Net na de oversteek maakte de Heusdenhoutseweg een bocht in oostelijke richting. In die bocht sloot de Leunsdijkschestraat aan op de Heusdenhoutseweg. In de volksmond werd deze weg Leunsdijk genoemd. Later kreeg deze straat de naam Lovensdijkstraat.

Het bruggetje over De Moolenloop lag vlak bij de uitspanning die in de volksmond 'De Heilige Tap' werd genoemd. Het café dankte die (bij)naam aan het, sinds 1878 in de nabijheid gevestigde, kleinseminarie van het bisdom Breda. Het seminarie is gebouwd nabij de resten van het vroegere landhuis Ijpelaar. Dat landhuis is in 1837 opgetrokken op de fundering van het kasteel Ijpelaar van het -reeds uit de middeleeuwen- daterende landgoed Ijpelaar. Na de bouw van het seminarie in 1878 is het landhuis afgebroken. Het klein seminarie is omstreeks 1970 gesloten.

Vanuit het Ginneken gezien aan het begin van de Heusdenhoutseweg aan de linkerkant, stond de boerderij van de familie van Hal. Op afbeelding 1 is de locatie aangegeven, daar waar de Leunsdijkschestraat uitkomt op de Heusdenhoutseweg.

De situatie ter plekke is nogal drastisch gewijzigd.

Toch is -met enige moeite- nog na te gaan waar de boerderij van de familie van Hal heeft bestaan.

De huidige straat met de naam Bijster ligt op een deel van de oorspronkelijke Leunsdijk/Lovensdijkstraat.

De afbuigende Heusdenhoutseweg, tegenwoordig een fiets- en voetpad en deel van de Heerbaan, is in de jaren zestig van vorige eeuw -nagenoeg recht- in westelijke richting doorgetrokken.

Een restant van de eerder afbuigende Heusdenhoutseweg is nu nog aanwezig en fungeert als oprit naar een parkeerplaats achter een kantoorgebouw. Op afbeelding 2 is de huidige situatie te zien. Het voormalige tracé van de Leunsdijk/Lovensdijkstraat en van de verbinding tussen Valkenierslaan en voormalige Heusdenhoutseweg is met stippen aangegeven. De voormalige locatie van de boerderij van de familie van Hal is in de huidige situatie met een wit kruis aangegeven.

Jos van Hal sr. -die in de oorlog als kind op de boerderij woonde- vertelt: "De boerderij werd door onze ouders gepacht van de familie Bielaars uit Breda. Bij de boerderij behoorde 1,3 ha grond. Aanvankelijk hadden onze ouders daar-

De herbouwde tuinderswoning van de familie van Hal. In de zestiger jaren van vorige eeuw afgebroken.

naast nog enkele andere percelen in gebruik die elders lagen. Toen was het geheel in gebruik als boerderij, later als tuinderij.

Tijdens de bevrijding is er een granaat ingeslagen net boven de zolder. Hierdoor werd het woongedeelte van de boerderij onbewoonbaar. Ook stond toen het klein-seminarie in brand."

Maar wanneer was dat precies? Het antwoord is op te maken uit volgend citaat, afkomstig uit de notitie 'Het Ignatius in de oorlogsjaren'. Een zuster van het toenmalige St. Ignatiusziekenhuis aan de Wilhelminasingel hield een dagboek bij. Het fragment gaat over de bevrijding, eind 1944.

..... Nadat dan in de dagen vóór en na 20 October reeds enige gewonden uit Alphen, Ulicoten en Chaam waren gearriveerd werd op zaterdag 28 October de strijd rondom Breda ingezet. Donderdagnacht waren de meeste patiënten naar de kelder gebracht behalve de A en G afdeling. Een kort nachtelijk artillerievuur was hiervan de oorzaak. 's Zaterdagmiddag vertelde een gewonde Duitse soldaat dat er gevechten plaats hadden van man tegen man in de buurt van Molenschot.

Artillerievuur was intussen steeds sterker te horen. Keek men vanaf de St. Jozef-bouw in de richting van Bavel en Gilze-Rijen dan zag men voor zich een ring van brandende boerderijen, waar zich tegen de avond het brandende seminarie Ijpelaar aan toevoegde. In de middag was reeds het mitrailleurvuur goed hoorbaar. Inderdaad ze waren op komst.

De patiënten van afdeling A werden nu ook veiligheidshalve naar de kelder gebracht. Afdeling G wachtte nog even af. Maar toen daar 's avonds de eerste scherven binnenvielen, doken ook zij de kelder in. Tenslotte bereidde zich iedereen voor om de nacht in de kelder door te

brengen. Een altaartje werd in de gang van de kelder opgeslagen. Ook Ons Heer nam Zijn plaats weer in te midden van de zieke zusters in een van de ver-trekken onder de St. Jozef-bouw. Die avond hielden we de Koningswake van 9 tot 9u30 in de kelder. Buiten woedde nu het oorlogsgeweld voort. Onder het doffe geflab van de artillerie, het loeien van een overvliegende granaat en het korte inslaan ervan, het knetteren van de

mitrailleurs dat altijd dichterbij kwam, begaf iedereen zich te ruste. Buiten keek men in de rossige gloed van het nog brandende Ijpelaargebouw. Breda was opgenomen in het front.

Gerardus van Hal en Adriana, Elisabeth van Gool en hun kinderen. Echtgenote en moeder Adriana van Hal-van Gool stierf in 1944 samen met haar pasgeboren kind.

Zondag 30 October, feest van Christus Koning. De vroege ochtend brengt weinig nieuws. De nacht was rustig als men bedenkt dat het in de plaats waar men woont oorlog is. Alleen heeft Breda die nacht een toren verspeeld. De kerk aan de Driesprong was zo goed als geheel verdwenen... ..Einde citaat.

Noot: . >Zondag 30 October: de zuster-geschiedschrijfster vergist zich hier, bedoeld wordt zondag 29 October 1944. Het feest van Christus Koning werd in die jaren op de laatste zondag van de Octobermaand gevierd<

Jos vervolgt zijn verhaal:

"Na de bevrijding is er een V1 op ons land gevallen, waardoor de hele boerderij in elkaar lag. Ook de boerderij van de familie Dielemans aan het begin van de Leunsdijkschestraat had veel schade. De familie Dielemans is toen verhuisd naar de boerderij van de familie de Jongh aan de Molengrachtstraat (thans Molengracht). Daar viel later een V2 op met het

bekende noodlottige gevolg. Er overleden 11 personen. Joke (13), Annie (12), Sjaantje (10), Correke (9) en Jos (7), vijf kinderen van de familie de Jongh. Corry (7), Rinus (5), Toosje (4), Christje (2) en Pietje (1), vijf kinderen van de familie Dielemans en hun tante To van Dijk, een zus van hun moeder, mevrouw Dielemans-van Dijk.

Ons gezin was toen al verhuisd naar een huis verderop in Heusdenhout op het adres Heusdenhoutseweg 8. Dat huis was ons aangeboden door een lid van de ondergrondse. In het huis woonde eerder de familie Rombouts. Vader Rombouts was lid van de N.S.B. en werd direct na de bevrijding opgepakt.

Na de oorlog zijn ons huis en de stal, maar zonder de schuur, weer opgebouwd. Dat gebeurde op de fundamenten van de oorspronkelijke boerderij. Huis en stal werden afgedekt met een strooien dak.

Vanwege het materiaalgebrek net na de oorlog zijn de oude stenen en veel ander materiaal gebruikt." Zie de foto's.

Wilt u reageren op dit artikel? Hebt u nog (familie)foto's uit het vroegere Heusdenhout of mooie of trieste verhalen van vroeger?

Neem contact op met wijkraad@heusdenhout.nl

of bel 076 5810024. De werkgroep legt alles zorgvuldig vast. Foto's worden gescand en u ontvangt de originele foto's retour. Alle geschiedkundige informatie

De spelende dochters -van links naar rechts Ria, Ciska en Bertha- van de familie van Hal bij de herbouwde tuinderswoning.

komt terecht in het archief van Heemkundekring Paulus van Daesdonck. De informatie wordt gebruikt voor publicaties en tentoonstellingen. Zo blijft de geschiedenis van het vroegere Heusdenhout ook voor nieuwe generaties toegankelijk.

Werkgroep Heusdenhouts Historie

